

Уляна Леонідівна **ГИЛКА**

к.е.н., доцент кафедри, Дунайський інститут Національного університету "Одеська морська академія"

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1078-8623>

e-mail: ulyana.gylka@gmail.com

ПРИКЛАДНЕ ЗНАЧЕННЯ "ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ" КЕЙНСА ТА СКЛАДНІСТЬ ЇЇ ОСМИСЛЕННЯ

Стан економіки України можна охарактеризувати як застійний, що вимагає наукового підходу, який засновано на кейнсіанській теорії зростання, початок якої закладений Дж. Кейнсом. Ця обставина визначає актуальність цієї статті. Метою статті є демонстрація особливостей викладу «Загальної теорії». Результатом дослідження стало виявлення нетрадиційної структури викладення матеріалу. Стаття концентрує увагу на відсутності графічних ілюстрацій та результатів аналітичного аналізу; висновках, які не підтверджені доказами.

Ключові слова: Кейнс, загальна теорія, прикладне значення, осмислення, економічне зростання

ВСТУП

Джон Мейнард Кейнс (1883–1946) – англійський економіст, засновник кейнсіанського напрямку в економічній науці. До 1950-х рр. багато країн керувалися рекомендаціями прихильників його вчення задля досягнення економічного зростання. Вважається, що основна ідея полягає в тому, що уряди мають витрачати гроші, яких вони не мають. У 1970-х рр. вплив кейнсіанства став слабшати. У світовій економіці домінували ідеї монетаристів. Нині ідеї кейнсіанської теорії відроджуються.

У статті піде мова про книгу видатного економіста ХХ ст. Джона Мейнарда Кейнса «Загальна теорія зайнятості, відсотка та грошей» [1, с. 480–786]. Але аналізувати будемо не переваги книги, а складності, що виникають під час її читання фахівцями. Рідко трапляються роботи, які так важко піддаються осмисленню, як ця «Загальна теорія». Складності в її читанні дуже багато. Зазначимо, що в загальному вигляді найточніше вони сформульовані П. Самуельсоном: «*Це погано написана, погано організована книга; її обиватель, який поклався на репутацію автора та купив її, пошкодував про витрачені 5 шилінгів. Вона зовсім не придатна для навчання. Вона претензійна, полемічна й не надто щедра на визнання чужих заслуг. Вона сповнена ілюзій та непорозумінь: вимушене безробіття, одиниця заробітної плати, рівність заощаджень та інвестицій, механізм мультиплікатора, зв'язок граничної ефективності капіталу та відсотка, вимушені заощадження, різні форми відсотків та багато іншого. Кейнсіанська система викладена так плутано, що сам автор погано розумів її суть та основні риси; і, природно, він демонструє найгірші риси, коли намагається з'ясувати стосунки із попередниками. Злеті інтуїції та осяяння переплітаються зі нудною алгеброю, а двозначні визначення несподівано ведуть до незабутніх побічних ліній міркувань. Але коли все це залишається позаду, ми знаходимо аналіз ясним та новим. Коротко кажучи, це робота генія» [2, с. 190].*

Відносно конкретних, а не загальних зауважень, – їх перелік виявляється набагато ширшим.

МЕТОЮ статті не є дискредитація праці видатного вченого. Вона полягає, по-перше, у бажанні допомогти сприйняттю цієї праці фахівцями, а по-друге, – у пробудженні інтересу не лише до цієї видатної книги, а й до кейнсіанства загалом.

РЕЗУЛЬТАТИ

Назва та структура книги. Книга Кейнса починається такими словами: «Я назвав цю книгу «Загальна теорія зайнятості, відсотка та грошей», акцентуючи увагу на визначенні «загальна»... Я наведу докази того, що постулати класичної теорії стосуються не загального, а лише особливої нагоди.» [1, с. 137]. Забігаючи наперед, можна стверджувати, що теорія самого Кейнса не носить характеру загального в згаданому сенсі, оскільки його власні постулати справедливі тільки для економіки з надмірною робочою силою, еластичним громадським виробництвом і до того ж у короткостроковому періоді, що свідчить про спеціальний, а не загальний характер. Теорія Кейнса є загальною швидше в сенсі єднання окремо взятих теорій зайнятості, відсотка та грошей в єдину теорію зайнятості, як функції відсотка та грошей. Цю обставину можна назвати **першою невідповідністю, що викликає труднощі у процесі читання**.

Книзі передує дуже великий вступ, який займає 21 стор. та складається з трьох розділів, що у сукупності і є всією першою книгою роботи. Проаналізуємо кожний із розділів цього вступу.

У першому розділі автор дещо розпливчато повідомляє зацікавленим фахівцям про мету написання книги. У розділі всього 12 рядків, половина з яких тут уже процитовано.

У другому розділі визначено завдання, вирішення яких слід знайти для руйнування класичної теорії зайнятості. Вони полягають у необхідності доказу неспроможності двох постулатів цієї теорії як підстави загальної (не спеціальної) теорії. Ось ці постулати:

1) *Заробітна плата дорівнює граничному продукту праці* [1, с. 139, розд. 2].

2) *Корисність заробітної плати за даної кількості зайнятих працівників дорівнює граничній тяжкості*

праці за тієї ж величини зайнятості [1, с. 482, розд. 2].

У рамках другого розділу вступу Кейнс не залишає від цих постулатів «каміння на камені». Окрім цього, тут є чимало теоретичних міркувань, а також вводиться поняття вимушеного безробіття, повної зайнятості; надається критика закону Сея про пропозицію, що породжує власний попит; розглядається проблема рівності ціни попиту та ціни пропозиції.

Третій розділ має назву «Принцип ефективного попиту», що зовсім не схожий на частину вступу, оскільки повністю є теоретичним та присвячений ефективному попиту. У цьому розділі надається короткий виклад суті теорії зайнятості, що, за існуючими традиціями, повинні мати місце у висновках, які, на жаль, відсутні у книзі.

Однак, стосовно завдань побудови загальних теорій відсотка грошей, вони у вступі відсутні, а це явно не узгоджується з тим великим обсягом тексту, який присвячений цим економічним категоріям.

Структура основного змісту також є специфічною, як і вступ. Якщо брати до уваги назву книги, логічно було б очікувати, що кожний зі згаданих у ньому категоріальних апаратів відповідатиме однойменному розділу цієї видатної праці. На жаль, ми цього не бачимо. Праця складається із шести книг, які в сукупності містять двадцять чотири розділи. Однак, лише чотири пов'язані своєю назвою із зайнятістю, відсотком чи грошима. Причому у вісімнадцятому розділі, названому «Нове формулювання загальної теорії зайнятості», жодного лаконічного формулювання теорії зайнятості не наведено. Загальна теорія грошей у назвах розділів взагалі не згадується.

Про структуру висновків можна не згадувати, оскільки їх немає. Слід підкреслити, що також немає висновків не тільки як заключної частини всієї роботи, але, за рідкісним винятком, і за окремими книгами або розділами. Усі великі відкриття, що мають місце в цій книзі і стали надбанням людства, тільки завдяки дослідникам, значна частина яких називає себе кейнсіанцями, що по крихтах витягнули з її змісту геніальні ідеї автора книги.

Загальна теорія зайнятості. Як зазначалося вище, сутність загальної теорії зайнятості викладено у «Вступі», а точніше, у його третьому розділі, а саме: «Позначимо сукупну ціну пропозиції продукції за зайнятості N чоловік через Z ; взаємозв'язок між Z та N , який можна записати у формі $Z=f(N)$, назовемо функцією сукупної пропозиції. Виручку, очікувану підприємцями за зайнятості N чоловік, позначимо через D ; взаємозв'язок між D і N який можна записати у формі $D=f(N)$, назовемо функцією сукупного попиту. Якщо для цієї величини очікувана виручка більше, ніж сукупна вартість пропозиції, тобто, якщо D більше, ніж Z , то підприємці будуть прагнути збільшити зайнятість понад N (якщо навіть конкуренція їх один з одним через залучення факторів виробництва призведе до підвищення витрат) до такої величини N , за якої Z стало б рівним D . Отже, рівень зайнятості визначається точкою перетину функцій сукупного попиту та сукупної пропозиції. Саме в цій точці очікуваний підприємцями прибуток буде найбільшим. Величину D у тій точці кривої функції сукупного попиту, де вона перетинається з функцією сукупної пропозиції, назовемо ефективним

попитом. Наступні глави будуть присвячені, переважно, дослідженню різних факторів, від яких залежать обидві ці функції, **адже в цьому полягає сутність загальної теорії зайнятості, з'ясування якої і є нашою метою**» [1, с. 498, розд. 3].

Сутність будь-якої теорії є результат дослідження, а не саме дослідження (з'ясування). Усе, що викладено в цій книзі, як і сам Кейнс, є саме дослідження, а не його сутність, тому шукати тут струнку теорію зайнятості марно.

Перейдемо до розгляду двох наведених вище цитат. Вони взяті із вступу. З них ми дізнаємося, що таке ефективний попит, однак, з нашого погляду, вводити у вступі нові поняття не зовсім доречно. Але якщо це сталося, то з цим треба ретельно розбиратися. Виходячи з теорії дослідження на теперішній час, опис такої ситуації без графіка не має сенсу. На нашу думку, якби Кейнс вирішив такий графік побудувати, він виглядав би так, як на рис. 1. Саме цей графік згодом був названий Хрестом Кейнса.

З погляду на цей графік, сукупний попит, рівний D_0 , є ефективним попитом, що немає заперечень. Однак виникає питання, як попит на товари може виявитися вищим за дохід, адже зарплата і прибуток нараховуються тільки на випущену продукцію. Відповідь на це питання дана побіжно, та викликає сумніви в її справедливості.

Справа в тому, що Кейнс розглядає сумарну пропозицію споживчих товарів та товарів для бізнесу як сукупну пропозицію. Однак сукупна пропозиція включає додатково і продукцію військово-промислового комплексу та продуктів громадського споживання, покупцем яких є держава і громадянам та бізнесу не пропонуються. З цієї причини сукупна пропозиція населенню та бізнесу може виявитися меншою за споживчу здатність населення та бізнесу [3, с. 36]. Існує самостійна лінія пропозиції споживчих та інвестиційних товарів «S», яка лежить нижче за лінію сукупної пропозиції «Z» (рис. 2), і, природно, нижче купівельної спроможності населення. У цьому полягає **один з основних прорахунків Кейнса**.

Читаємо далі: «... підприємці зазнали би збитків, якби вся збільшена зайнятість була б спрямована на задоволення попиту на предмети поточного споживання» [1, с. 499, розд. 3].

Звідки візьмуться збитки? Якщо вся збільшена зайнятість буде спрямована на задоволення попиту, це – межа мріяння бізнесу.

Далі: «Для підтримки будь-якого даного рівня зайнятості необхідні поточні інвестиції, що поглинають перевищення сукупної продукції над тим, що суспільство бажає споживати при цьому рівні зайнятості» [1, с. 499, розд. 3].

У цьому ствердженні все незрозуміло. Інвестиції – це вкладення, створені задля збільшення основного капіталу. Тому виникає питання: як збільшення основного капіталу «поглине» збільшення обсягів сукупної продукції? Можливо, Кейнс має на увазі під інвестиціями збільшення кількості робочих місць та зарплат, але на цих робочих місцях може створюватися додаткова товарна маса, яку «перекрити» вже нема чим. Де механізм «поглинання»? Відповідь – його немає.

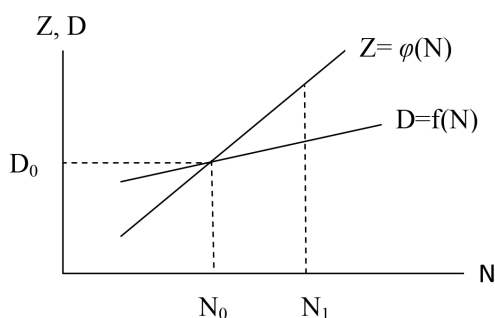

Рис. 1. Хрест Кейнса

У цьому разі якраз усе навпаки. Якщо інвестиції здійснюються, то випуск додаткових споживчих товарів через вплив «психологічного закону» не зустріне рівнозначного попиту й тоді будуть збитки, що рівні обсягам інвестицій. Резонне питання: якщо ж інвестицій не буде, то звідки взятися зменшенню виручки?

У цьому ствердженні щось не так, – це змушує нас замислитися. У цьому є складність читання. Виникає думка, може, автор не зовсім правий?

Цитата: «... величина поточних інвестицій залежить від того, що ми називатимемо спонуканням інвестувати, а спонукання інвестувати (ми покажемо це), зі свого боку, залежить від відношення між графіком граничної ефективності капіталу та комплексом норм відсотка за позиками...» [1, с. 499, розд. 3].

Саме так: величина поточних інвестицій залежить від спонукання інвестувати, але спонукання інвестувати виходить із прогнозованої величини попиту. Від цього попит товарів у справі підвищення зайнятості є первинним, однак про це в Кейнса поки що немає жодного слова.

Ще цитата: «Отже, суть розробленої нами теорії зводиться до наступного.» [1, с. 500, розд. 3].

Ким це – нами? Вчені – дослідники цієї теорії не розробляли, але надають їй шану. Тому це буде другий захід пояснення суті теорії зайнятості. І, головне, усе це – у рамках вступу.

1. «За даного стану техніки, обсягу застосовуваних ресурсів і рівня витрат виробництва дохід (як фінансовий, так і реальний) залежить від обсягу зайнятості N » [1, с. 500, розд. 3].

Погоджуємося, тому що чим більше робітників зайнято у виробництві, тим більше вони одержують грошей.

2. «Співвідношення між сукупним доходом і величиною очікуваних витрат на споживання, що позначається D_1 , залежатиме від психологічної характеристики суспільства, яку ми називатимемо його схильністю до споживання. Це означає, що споживання залежатиме від рівня сукупного доходу, а отже, від рівня зайнятості, якщо не відбудеться змін у схильності до споживання» [1, с. 500, розд. 3].

Ствердження зрозуміло, тому що за постійної схильності до споживання з підвищенням зайнятості рівень сукупного споживання зростатиме.

3. «Обсяг витрат праці N , на який підприємці пред'являють попит, залежить від очікуваних витрат суспільства на споживання D_1 і від очікуваних витрат суспільства на нові інвестиції D_2 . $D = D_1 + D_2$ і є

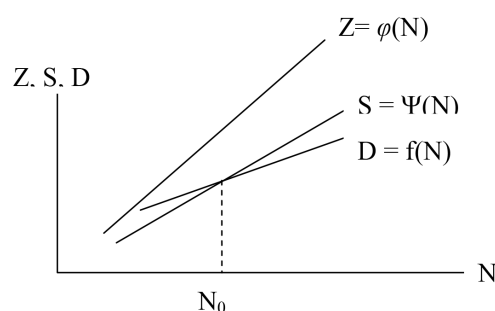

Рис. 2. Виділення лінії пропозиції споживчих та інвестиційних товарів «S» із сукупної пропозиції «Z»

тим, що ми раніше визначили як ефективний попит» [1, с. 500, розд. 3].

4. «Оскільки $D_1 + D_2 = D = φ(N)$, де $φ$ – функція сукупної пропозиції, а D_1 – як було показано вище у п. 2, функція від N (позначимо її через $χ(N)$), що залежить від схильності до споживання, то $φ(N) - χ(N) = D_2$ » [1, с. 501, розд. 3].

Тут також питання: як може бути, що сукупний попит «D» є функцією пропозиції: $D = φ(N)$? Вище та нижче за текстом сукупна пропозиція позначається індексом «Z». А «D», це – функція попиту, яка позначається як «f(N)». Якщо внести відповідні виправлення, усе стає на свої місця: сукупна пропозиція мінус сукупне споживання є – попит на інвестиції «D₂». Віднесемо це на можливу помилку чи недбалість автора.

Зауважимо, що досить недбало написане рівняння є алгеброю, у такому разі, що говорить про все це аналітична геометрія? Повернемося до хреста Кейнса (рис. 1). З погляду на нього, є можливість побачити: чим вище зайнятість щодо рівноважного значення N_0 , тим більший розрив між сукупним попитом та сукупним споживанням. За зайнятості, скажімо, N_1 , щоб дійти рівноваги, слід або підняти лінію споживання, або опустити лінію пропозиції. Як це можна зробити? І чому Кейнс вирішив, що це завдання можна вирішити за рахунок обсягу інвестицій? Адже інвестиційний попит входить до складу сукупного попиту, спричиняє зростання зайнятості, виробництва та розриву між споживанням та пропозицією.

Виникає ще одне питання: куди поділися заощадження? Попереду ще ціла книга. Є надія в подальшому зможемо знайти відповідь на це питання, а поки що – читаємо далі.

5. «Отже, рівноважний рівень зайнятості залежить: а) від функції сукупної пропозиції $φ$; б) від схильності до споживання $χ$; в) від обсягу інвестицій D_2 . Це і є **суть загальної теорії зайнятості**» [1, с. 501, розд. 3].

Таке ствердження дійсно. Чинники рівноваги визначені правильно, але нам від теорії потрібно не перерахування факторів, а спосіб їх перетворення на інструмент підвищення зайнятості. А ще краще – в інструмент досягнення економічного зростання.

Таке враження, що Кейнс не доводить нам залежність рівноважного рівня зайнятості від інвестицій, а вмовляє повірити в це «на слово».

6. «Кожній величині N відповідає певна гранична продуктивність праці у галузях промисловості, які виробляють товари, придбані на заробітну плату. Це співвідношення і визначає величину реальної заробіт-

ної плати. П. 5 тому вимагає застереження, що N не може перевищити рівень, за якого реальна заробітна плата знижується до рівності з граничною тяжкістю праці. Інакше кажучи, у повному обсязі зміни сумісні з нашою тимчасовою передумовою про сталість фінансової зарплати. Тому для повного формулювання нашої теорії згодом необхідно відмовитися від цієї передумови» [1, с.501, розд. 3].

Безперечно, номінальна зарплата може зростати, так, як правило, і буває. Знижується вона в масштабі макроекономіки рідко, але все, що написано в книзі до цього місця, тримається на незмінності заробітної плати й було, по суті, до фахівців даністю.

7. «Згідно з класичною доктриною, відповідно до якої $D = \varphi(N)$ для всіх значень N , рівень зайнятості є нейтрально рівноважним для всіх значень N , що не досягають максимуму. Тим самим фактично вводиться припущення, що сили конкуренції між підприємцями доведуть обсяг зайнятості до максимальної величини. Тільки в цій точці, за класичною теорією, може існувати стійка рівновага» [1, с. 501, розд. 3].

« D » – це demand, тобто величина попиту чи функція попиту (див. п. 3); $\varphi(N)$ – це функція речення (див. п. 4). Як читати цю рівність? Як загалом можна зрозуміти цей абзац?

8. «Коли зростає зайнятість, D_1 буде збільшуватися, але не так само, як D , оскільки зі зростанням доходу рівень споживання, хоч і підвищується, але не так само. Саме в цьому психологічному законі слід шукати ключ для вирішення наших практичних проблем. Адже з нього випливає, що чим вищий рівень зайнятості, тим значнішим буде розрив між сукупною ціною пропозиції відповідної продукції (Z) та сумою (D_1), яку підприємці можуть розраховувати отримати назад у результаті витрат споживачів» [1, с. 501, розд. 3].

З цим погоджуємося, але подивимося, що Кейнс пише далі.

«Тому за незмінної схильності до споживання зайнятість не може зростати, якщо одночасно D_2 не росте й не заповнює розрив між Z_1 і D_1 . Отже, якщо тільки не прийняти спеціальних передумов класичної теорії про існування сил, які щоразу як підвищується зайнятість призводять до збільшення D_2 , причому в розмірах, достатніх для заповнення розриву між Z і D , що збільшується, – економічна система може перебувати у стійкій рівновазі з N меншим, ніж повна зайнятість; ця рівновага відповідає точці перетину функцій сукупного попиту та сукупної пропозиції» [1, с. 501, розд. 3].

Наполегливе ствердження автора в тому, що інвестиції D_2 здатні «заповнити» розрив між попитом і пропозицією, породжує головне питання: який механізм «заповнення» чи «поглинання»? Адже логіка говорить про інше, а саме – чим більше інвестицій, тим більший обсяг виробництва, а схильність до споживання згідно з «психологічним законом» зменшуватиметься, збільшуючи розрив. Інвестиції могли б його скоротити, але за умови, що вони не будуть пов'язані з випуском споживчих товарів, але про це, як і раніше, немає жодного слова. Однак, зауважимо, що це слово є у кейнсіанців. Питання, що завадило Кейнсові зробити це? Адже в цьому полягає **чи не головна складність у розумінні його праці**. Можливо, рано

робити висновки? Наприкінці книги є розділ під назвою «Нове формулювання загальної теорії зайнятості» [1, с. 676, розд. 18].

У вступі Кейнс стверджує, що зайнятість залежить від трьох факторів: пропозиції товарів, схильності до споживання та інвестицій. Однак ми вже зауважили, що вплив схильності до споживання декларований, але не доведений. Тому не поспішатимемо й відносно інвестицій, адже автор ще не дав механізму, за допомогою якого інвестиції здатні вирішити проблему різниці між виробництвом та споживанням. Спробуємо знайти докази заяв Кейнса у тексті.

Безліч питань, що виникають під час читання вступу, ускладнили читання цієї праці, але для деяких ця обставина спонукала професійний інтерес до цієї роботи. З нашого погляду, у цьому є дослідницький інтерес – хіба не цікаво дізнатися, як Кейнс протистоятиме цим запереченням?

Інвестиції та заощадження в «Загальній теорії».

У вступі Кейнс стверджував, що сукупне споживання є сукупністю споживчих та інвестиційних товарів, що купуються. Виникає питання: куди поділася різниця між сукупним доходом та сукупним споживанням? Здається, що відповідь проста: вона накопичується у споживача, однак Кейнс це заперечує. Він стверджує, що весь дохід витрачається та складається з витрат на споживання та інвестицій, але в цьому випадку немає сенсу говорити про головне відкриття Кейнса – *Психологічний закон і Хрест Кейнса*. Подивимося, що він сам пише із цього приводу.

Цитата: «Якщо ми домовилися про те, що... заощадження рівні перевищенню доходу над споживанням... – рівність заощаджень та інвестицій впливає звідси сама собою. Коротко кажучи: дохід = цінність продукції = споживання + інвестиції» [1, с. 528, розд. 6].

Цікаво, як таке може бути? Тому що, по-перше, щойно Кейнс стверджував, що дохід ідентичний прибутку, а «не цінності продукції»? Ось його слова: «Ми тепер можемо визначити дохід підприємця як перевищення цінності готової продукції, проданої протягом відомого періоду, над первинними витратами виробництва» [1, с. 519, розд. 6].

А по-друге, з цього ніяк не «впливає» «рівність заощаджень та інвестицій». За логікою рівняння має вигляд: дохід як прибуток = споживання + інвестиції + заощадження.

На рівні підприємства інвестиції здійснюються за рахунок заощаджень і вони далеко не завжди поглинають заощадження цілком. І якби це було так, то в економіці не існувало б феномена оцадливості. Якщо говорити про рівень макроекономіки, то криві інвестицій та заощаджень іноді перетинаються або навіть збігаються, але ця рівність динамічна і практично невліва. Крім того, про переходи з рівня економіки підприємства на рівень макроекономіки слід попереджати фахівців. Дуже цікаво – Кейнс не бачить різниці? Що це може означати: недбалість у викладі, зневага до фахівців, помилки перекладу чи оману?

У книзі рівності заощаджень та інвестицій присвячуються цілі розділи. Причому їх зміст знову більше схожий на умовляння, ніж докази. Як би там не було, наполегливість Кейнса здобула успіх. Рівняння: $S = I$ (заощадження рівні інвестиціям) подорожує з одного

підручника до іншого. І це – умова існування однієї з найвідоміших моделей макроекономіки – моделі Хігса.

Тим часом ситуація, що визначається рівністю інвестицій та заощаджень, є, скоріше, ознакою ефективної економіки, якого потрібно прагнути, а не фактом, що має місце в реальній економіці.

ВИСНОВКИ

У цій статті наведено аналіз не всієї книги Кейнса, оскільки подібна робота склала б обсяг, що дорівнює обсягу самої книги. Тут наведено мінімум цитат, які здатні дати уявлення про стиль та особливості викладу матеріалу, що створюють складнощі для сприйняття книги загалом.

Насамперед до такої особливості належить сумбурна структура викладу. Вона позбавлена логічної послідовності і являє собою не стільки анонсовану у назві теорію, скільки набір роздумів і фактів, на основі яких можна побудувати теорію. На додачу до сказаного, вона не має висновків.

Крім того, тут наведено факти, які здаються автору статті як прорахунки автора книги. Спроби пошуку істини вимагають витрат додаткового часу й сил.

Робота ясніє недбалим ставленням до математичних

висновків, відсутністю необхідних пояснень у складних для сприйняття місцях.

Деякі місця у роботі є відверто суперечливими, але найсумніше полягає в тому, що за змістом книги неможна зрозуміти позицію автора з кількох принципів питань. Одним із таких питань є відсутність однозначного ставлення автора до ефективності суспільних інвестицій у справі підвищення зайнятості населення.

І все-таки генію Кейнса можна пробачити всі його гріхи вже тільки за те, що за п'ять сторінок до останнього рядка своєї книги він написав:

«Я уявляю собі, що досить широка соціалізація інвестицій виявиться єдиним засобом, щоб забезпечити наближення до повної зайнятості» [1, с. 781, розд. 24].

Додатково Кейнс робить висновок, який є, за нашим міркуванням, головною відмінністю кейнсіанства від класичної теорії: *«На цій підставі я роблю висновок, що регулювання обсягу поточних інвестицій залишати у приватних руках небезпечно»* [1, с. 735, розд. 22].

У цих двох реченнях полягає не суть, але головне прикладне значення теорії Кейнса, яке в роботі дуже важко дослідити.

Список використаних джерел

1. Кейнс Дж.М. Общая теория занятости, процента и денег. *Классика экономической мысли*. Москва: «Эксмо-пресс», 2000. С. 480–786.
2. Samuelson P. Lord Keynes and The General Theory. *Econometria*. 1946. № 3. P. 190.
3. Криворак А., Гилка У. Що не так у кейнсіанській моделі зростання. *Економіст*. 2021, № 8. С. 33–40.

References

1. Keins Dzh.M. General theory of employment, interest and money. *Classics of economic thought*. Moscow, 2000. pp. 480–786. (in Russian).
2. Samuelson P. Lord Keynes and The General Theory. *Econometria*. 1946. № 3. P. 190.
3. Kryvorak A., Hylka U. What is wrong with the Keynesian model of growth. *Economist*. 2021, № 8. pp. 33–40. (in Ukrainian).

Uliana HYLKA

PhD in Economics, Associate Professor of department, Danube Institute of the National University Odessa Maritime Academy

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1078-8623>

e-mail: ulyana.gylka@gmail.com

APPLIED SIGNIFICANCE OF KEYNES “GENERAL THEORY” AND THE COMPLEXITY OF ITS UNDERSTANDING

Introduction. *The book by the English scientist John Maynard Keynes “The General Theory of Employment, Interest and Money” underlines an important area of economics, called Keynesianism. It is devoted to the problems of the essence, occurrence and overcoming of inflation. Thereby, it became a real bestseller among academic economists, and in the middle of the twentieth century received an unusually great applied value. At present, there is a need to provide assistance to a wide range of scholars in the sense of this book and thus contribute to the development strategy of economic growth of Ukraine, which is the relevance of the topic of this article.*

The purpose of the paper is to demonstrate the features of the statement “General Theory”, which can greatly facilitate the process of its comprehension. It is difficult for the younger generation of economists to comprehend it, which is due to the complexity, confusion, and sometimes even the negligence of the author in presentation of the content of the book. Therefore, it cannot take her worthy places among the most widely read works among economists and is unable to provide worthy influence on the course of economic development of Ukraine.

Results. *The result of the study was the identification of such features of the statement as: unconventional structure, lack of graphic illustrations of analytical analysis results; conclusions not confirmed evidence; conflicting definitions, lack of final conclusions.*

Conclusion. *The article forms a preliminary idea of the book, which shows the moments that became the basis for the emergence of Keynesian theory economic growth and determined its applied value. Article prepares a specialist in the perception of conclusions that are not supported by evidence, conflicting definitions, lack of definitive conclusions.*

Keywords: *Keynes, general theory, applied meaning, comprehension, economic growth*